

Leer

Vraag

Ontmoet

Lees

Doe

Meerjarenbeleidsplan 2023 - 2027

Bibliotheek Hardenberg

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
1. Context	4
1.1 Landelijke ontwikkelingen bibliotheeksector	4
1.2 Provinciaal	6
1.3 Lokaal	7
2. Stichting openbare Bibliotheken Hardenberg	8
3. Speerpunten Meerjarenbeleidsplan 2023-2028	11
3.1 Jeugdeducatie	11
3.2 Leven lang leren	13
3.3 Persoonlijke ontwikkeling	15
3.4 Kunst- en cultuureducatie (Cultuurkoepel Vechtdal)	18
3.5 Techniekeducatie / Fablab Hardenberg	27
4. De maatschappelijk educatieve Bibliotheek	28
5. Tot slot	31

VOORWOORD

“De Bibliotheek in een veranderende wereld”, dat was de titel van het ons vorige meerjarenbeleidsplan (2018-2021). Nu, ruim vier jaar later, zou een dergelijke titel nog steeds heel erg toepasselijk zijn.

Toen we in juli 2017 het toenmalige plan schreven zaten we volop in de transitie van de klassieke uitleenbibliotheek naar de maatschappelijk educatieve bibliotheek. Dat we inmiddels al lang geen klassieke uitleenbibliotheek meer zijn, blijkt uit ons brede dienstenaanbod. Er liggen brede maatschappelijke opgaven, waar we ons met volle overtuiging voor inzetten.

Daarnaast is de afgelopen jaren pijnlijk duidelijk geworden hoe weerbarstig de werkelijkheid kan zijn. Wij werden, net zoals iedereen, geconfronteerd met een wereldwijde pandemie en de gevolgen daarvan. Het tijdelijk sluiten van vestigingen, het opzetten van alternatieve dienstverlening en het ondanks alles betrokken blijven bij elkaar én bij onze inwoners waren grote uitdagingen. Gelukkig bleken we in staat om nog heel veel wel te blijven bieden, waaronder een alternatieve dienstverlening vanuit de vestigingen en een dienstenaanbod richting het onderwijs. Nu deze pandemie voorbij lijkt, staat de wereld om andere redenen in brand. Brede zelfredzaamheid is van groot belang voor de burger. Miljoenen Nederlanders blijken verschillende basisvaardigheden te missen (o.a. lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden). En dit aantal dreigt groter te worden. Hierdoor is deze groep inwoners niet altijd in staat informatie te begrijpen, waardoor zij grotere risico's lopen in het leven en niet volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij.

Preventie en curatie zijn dan ook ongelofelijk belangrijk voor de burger om zich kunnen ontwikkelen. Naast persoonlijke ontwikkeling en talentontwikkeling zijn dit onze speerpunten waarop wij ons de komende jaren zullen blijven richten.

Eddy Evers
directeur/bestuurder, mei 2023

1. CONTEXT

In het beleidsplan 2018-2021 hebben we een aantal uitgangspunten en doelen geformuleerd die voor een groot deel nog steeds van toepassing zijn. De omstandigheden van de afgelopen jaren hebben een aantal zaken in een stroomversnelling gebracht. Hierdoor staat de Bibliotheek beter op het netvlies van overheid en andere maatschappelijke partners. De Bibliotheek neemt een grote rol in het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

De lockdowns hebben ervoor gezorgd dat een tijd lang burgers niet meer mochten samenkomen. Dit heeft geleid tot minder (groei van) leden, uitleningen, bezoekers en minder uitwisseling op verschillende vlakken. Net zoals in andere sectoren heeft ook in onze sector nog niet iedereen de weg terug gevonden naar onze dienstverlening. Wat zijn daarnaast de consequenties en kansen die de huidige omstandigheden (o.a. energie, armoede, kansenongelijkheid) met zich meebrengen?

Het doel van dit meerjarenbeleidsplan is handvatten te bieden om de organisatie de komende jaren verder te kunnen versterken. Om te komen tot dit meerjarenbeleidsplan hebben we een aantal stappen doorlopen.

Allereerst hebben we gekeken naar de basis zoals we die al hebben neergezet in het beleidsplan 2018-2021: Lezen, leren, ontwikkelen en meedoen. Vervolgens hebben we gekeken naar de landelijke, provinciale en lokale ontwikkelingen.

Op basis daarvan hebben we een analyse gemaakt van de vraagstukken en uitdagingen voor de komende periode en zijn een aantal strategische keuzes geformuleerd en op hoofdlijnen uitgewerkt. Op basis daarvan worden de komende periode jaarplannen gemaakt om het een en ander verder te concretiseren en realiseren.

1.1 Landelijke ontwikkelingen bibliotheeksector

In 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob) in werking getreden. Hierin zijn vijf taken vastgelegd:

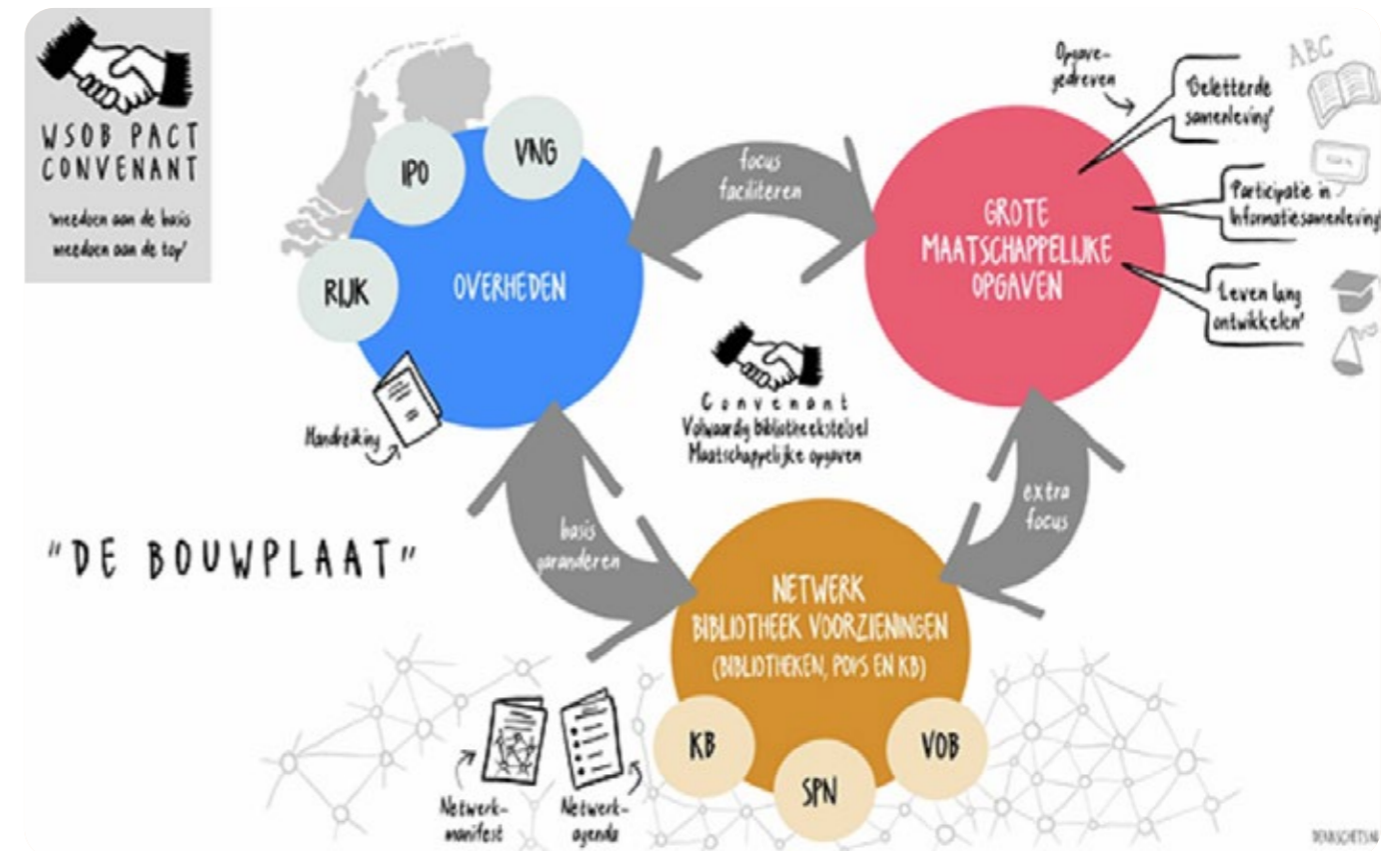
- ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- organiseren van ontmoeting en debat;
- laten kennis maken met kunst en cultuur.

De invoering van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) markeerde de transitie naar de maatschappelijk educatieve Bibliotheek.

Naar aanleiding van de evaluatie van de Wsob (in 2020) is in aanvulling op deze evaluatie in 2021 een convenant afgesloten door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Samenwerkende Provinciale Ondersteuningsinstellingen (SPN), de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB), de Koninklijke Bibliotheek (KB) en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

In dit convenant is de ontwikkelrichting van de openbare bibliotheken uitgewerkt. Daarbij ligt de focus op het bijdragen aan drie maatschappelijke opgaven:

1. de geletterde samenleving,
2. participatie in de informatiesamenleving
3. leven lang ontwikkelen.

1 https://www.debibliotheken.nl/wp-content/uploads/2020/10/2020-2023_bibliotheekconvenant_vob-kb-spn-ocw-vng-ipo.pdf

Belangrijk daarbij is dat er een netwerk van bibliotheken blijft. Hiervoor zijn onder de noemer “basis garanderen” 7 stelsel opgaven benoemd:

2 https://www.debibliotheken.nl/wp-content/uploads/2021/06/2021_Netwerkagenda-2021-2023-toegankelijk_kb-vob-spn.pdf

1.2 Provinciaal

De provincie Overijssel heeft in het document “Raak!, cultuurbeleid 2021-20243” het volgende aangegeven: We willen dat cultuur toegankelijk is voor iedereen ...

... brengen mensen en organisaties bij elkaar op gemeenschappelijke thema's

... en zoeken de verbinding met anderen

Daarnaast streven zij naar “In alle gemeenten een maatschappelijke bibliotheek....

... dankzij innovatie en sterke samenwerkingen ... en met onze ondersteuning.”

Namens de provincie is gedeputeerde Roy de Witte een gesprek aangegaan met alle wethouders over het belang van een maatschappelijk educatieve bibliotheek. Ook heeft de provincie een fonds in het leven geroepen waardoor iedere bibliotheek, onder voorwaarden, de mogelijkheid heeft een aanvraag voor een substantiële financiële bijdrage te doen om de functies verder te versterken (onder voorwaarde van cofinanciering door bibliotheek en gemeente)⁴. Dit programma heet Toekomstkracht. Onze wethouders en ambtenaren hebben enthousiast gereageerd op deze plannen. We komen hier later in het meerjarenbeleidsplan nog op terug. Ook heeft de provincie een fonds in het leven geroepen waardoor

iedere bibliotheek, onder voorwaarden, de mogelijkheid heeft een aanvraag voor een substantiële financiële bijdrage te doen om de functies verder te versterken (onder voorwaarde van cofinanciering door bibliotheek en gemeente)⁴. Dit programma heet Toekomstkracht. Onze wethouders en ambtenaren hebben enthousiast gereageerd op deze plannen. We komen hier later in het meerjarenbeleidsplan nog op terug.

Daarnaast hanteert de Provincie een investeringsvoorstel basisvaardigheden 2022-2024. Deze sluit naadloos aan op de speerpunten van onze Bibliotheek. Dit voorstel richt zich op drie programmalijnen;

1. **Preventie** en onderwijs richt zich op de kinderen tot 15 jaar en hun omgeving (o.a. Boekstart in de Kinderopvang en dBos).
2. **Arbeidsmarkt**; deze programmalijn helpt om met basisvaardigheden de weerbaarheid en inzetbaarheid van de werkenden op de arbeidsmarkt te vergroten. Daarnaast, door het investeren in de basisvaardigheden van werkzoekenden helpen we de krapte op de arbeidsmarkt op te lossen (Taal op de Werkvloer).
3. Basisvaardigheden en **brede inclusie** richt zich op een brede doelgroep laaggeletterden (breed aanbod vanuit de Bibliotheek).

1.3 Lokaal

In 2022 is er een coalitieakkoord gesloten met de titel ‘Oog voor elkaar, blik op de toekomst’. Dit akkoord streeft naar brede welvaart voor iedereen en stelt de samenleving centraal. Nog meer dan voorheen wil de gemeente aansluiten bij initiatieven vanuit de samenleving. Daarin zijn door de coalitie een aantal uitgangspunten benoemd. Raakvlakken concentreren zich op de in het coalitieakkoord benoemde thema's Hardenberg voor elkaar en Hardenberg in ontwikkeling. In relatie tot de missie en visie van de Bibliotheek zien wij een rol voor onze organisatie in de volgende maatschappelijke opgaven:

Informatievoorziening: “waar voor ons de samenleving centraal staat, vinden wij dat de gemeentelijke overheid optimaal bereikbaar moet zijn. Dat geldt voor de organisatie van onze dienstverlening en voor de manier waarop wij contact hebben met onze inwoners en ondernemers”.

Inclusiviteit: “belangrijk uitgangspunt is dat iedereen in de gemeente Hardenberg de kans krijgt om mee te doen. Bij een inclusieve samenleving gaat het ook om gelijke rechten, vrijheid en ontwikkelingsmogelijkheden voor iedereen”.

Ontwikkelen: “de ingezette maatregelen vanuit het programma “Veerkrachtig Hardenberg” zijn effectief. Dit programma zetten wij daarom voort“..... en “Kunst en cultuur bepalen mede het karakter, de kwaliteit en de aantrekkelijkheid van de gemeente Hardenberg. Ze geven de gemeente kleur en zijn van wezenlijk belang voor een goed verblijfs- en vestigingsklimaat, op het gebied van wonen, werken en recreëren”.

3 <https://lka.crossmarx.nl/publicatie/39464/raak--cultuurbeleid-2021-2024---provincie-overijssel>

4 <https://www.overijssel.nl/loket/subsidie/cultuur-sociale-kwaliteit/bibliotheek-toekomst/>

Een aantal concrete uitgangspunten die daarbij benoemd worden zijn:

- Iedereen doet mee.
- Kunst en cultuur bepalen mede het karakter, de kwaliteit en de aantrekkelijkheid van de gemeente Hardenberg.
- Vanuit het beleid in het sociaal domein wordt ingezet op verbetering van samenwerking in de keten.
- Verbreding van de integrale ondersteuning vanuit de Samen Doen teams vraagt om goed zicht op zowel de vraag (van inwoners) als het aanbod (van maatschappelijke partijen).
- Goed taalonderwijs, ook ten behoeve van inburgeraars, krijgt specifiek aandacht.
- Uitrol gemeente breed van het concept 'de Bibliotheek op School'. (Uit coalitieakkoord: "goed taalonderwijs draagt bij aan participatie en integratie")
- Gesproken wordt over een optimaal bereikbare overheid (link met de Infohuizen).
- Ontmoeting wordt centraal gesteld bij fysieke plannen tot (her)ontwikkeling in de kernen van Hardenberg.

In al deze uitgangspunten ligt een duidelijke verbinding met de functie en rol van de Bibliotheek.

2. STICHTING OPENBARE BIBLIOTHEKEN HARDENBERG

- Waar tot een aantal jaar geleden nog de nadruk lag op het ter beschikking stellen van kennis en informatie (de traditionele uitleenbibliotheek) zijn we nu veranderd in een maatschappelijke educatieve voorziening die zich richt op de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners en verbetering van hun kansen in de maatschappij.
- Daar worden boeken en andere (digitale) informatiebronnen bij ingezet, maar dat zijn slechts middelen ten dienste van het doel. En dat doel is het stimuleren van zelfstandigheid en gelijkwaardigheid, zodat iedere burger actief aan de samenleving kan deelnemen. Niet iedereen is daar zomaar voor toegerust. Je hebt kennis en vaardigheden nodig en dat begint met lezen en schrijven, om kunnen gaan met internet en digitale informatie.

Missie (waar gaan we voor)

We ondersteunen iedereen in persoonlijke ontwikkeling en het mee kunnen doen in de samenleving. Dat doen we onder andere door het delen van informatie, kennis en ervaring, het versterken van basisvaardigheden en het bieden van techniek- en cultuureducatie.

Visie (waar staan we voor)

De bibliotheken in de gemeente Hardenberg zijn laagdrempelige en waardevrije ontmoetingsplaatsen, waar iedereen van 0 tot 100 jaar terecht kan om zich te ontwikkelen, te verrijken, ideeën op te doen of gewoon een ander te ontmoeten. De Bibliotheek inspireert, verbindt en draagt bij aan sociale cohesie.

Onze kernwaarden sluiten daarbij aan op de waarden die in de bibliotheekwet zijn geformuleerd:

- Onafhankelijk
- Betrouwbaar
- Authentiek
- Toegankelijk

We moedigen mensen aan hun vaardigheden en talenten te ontwikkelen, vanaf de peuterleeftijd tot aan de oude dag. Iedereen is welkom, ongeacht ontwikkelingsniveau, herkomst of inkomen. Speciale aandacht is er voor degenen die extra stimulans nodig hebben om actief aan de samenleving deel te nemen. Een activiteit, een cursus of zomaar een bezoek aan de Bibliotheek kan bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling, maar is ook een ideale gelegenheid om in contact te komen met anderen en het sociale netwerk uit te breiden. Om de doelgroepen te bereiken is brede samenwerking met andere partners nodig, die een rol kunnen spelen als het gaat om signalering en doorverwijzing. Een overzicht van ons brede aanbod is visueel weergegeven in onze Dienstengids die als bijlage is toegevoegd.

Bijdragen aan de (lokale) maatschappelijke opgaven

In het Bibliotheekconvenant zijn een drietal maatschappelijke opgaven voor bibliotheken benoemd: geletterde samenleving, participatie in de informatiemaatschappij en een leven lang ontwikkelen; vanuit een netwerk van toekomstbestendige bibliotheken.

Deze drie programmalijnen zijn ondersteunend aan het streven dat iedereen mee moet kunnen doen.

1. Geletterde samenleving

Goed taalonderwijs, ook ten behoeve van inburgeraars, krijgt specifiek aandacht. De Bibliotheek werkt intensief samen met het onderwijs voor kinderen in de leeftijd van 0-18 jaar. Bibliotheekbreed zetten we in op preventie en curatie. Met programma's als 'de VoorleesExpress' en 'de Bibliotheek op School', wordt nauw samengewerkt met het onderwijs en de kinderopvang. Met het project 'de Gezinsaanpak' willen we de cyclus van laaggeletterdheid doorbreken. Voor volwassenen wordt taalondersteuning aangeboden via het Taalpunt.

2. Participatie in de informatiemaatschappij

Iedereen moet mee kunnen doen in de informatiesamenleving. Steeds meer informatie wordt digitaal verspreid en daarmee wordt een doelgroep die digitaal onvoldoende vaardig is soms buitengesloten. De Bibliotheek biedt vanuit het Digipunt workshops, cursussen, bijeenkomsten en een Oefenplein aan burgers die de basisvaardigheden nog onvoldoende beheersen en zichzelf willen bereiken. Ook individueel kunnen inwoners bij het Digipunt van de Bibliotheek terecht voor gerichte vragen.

Een belangrijke functie voor de Bibliotheek is het invullen van de zogenoemde IDO's (Informatiepunten Digitale Overheid). De IDO's zijn binnen de gemeente Hardenberg ondergebracht bij de Infohuizen. De Bibliotheek, Welzijnsorganisatie De Stuw, Samen Doen en Vechtdal Wonen zijn de initiatiefnemers van de Infohuizen. Een laagdrempelige plek in Bibliotheek of dorpshuis waar burgers met hun vragen terecht kunnen op allerlei gebied. Gestreefd wordt naar een warme overdracht, dus niet van het 'kastje naar de muur'. De hulpvraag wordt ondergebracht bij de juiste organisatie, zodat zij contact leggen, binnen een aantal werkdagen, met de hulpbehoevende inwoner. Dit draagt bij aan de versterking van de keten en aan een bereikbare overheid. Wij streven naar een uitrol van meer IDO's, en dus ook van de Infohuizen in meerdere kernen omdat dit een sterk concept blijkt te zijn. Waar we deze IDO's/Infohuizen gaan uitrollen is afhankelijk van de behoefte van de inwoners binnen een kern. De aankomende periode gaan we onder andere met Plaatselijk Belangen in gesprek om deze behoeften in kaart te brengen en kijken naar een geschikte vindplek.

Een digitale sociale kaart is nog in ontwikkeling en willen wij kunnen koppelen aan de Infohuizen, waardoor inwoners hun hulpvragen zowel fysiek als digitaal kunnen onderbrengen. Zo bereiken we ook de werkende doelgroep en mogelijk jongeren.

3. Leven lang ontwikkelen

De Bibliotheek wordt steeds meer een plek van ontmoeten en jezelf verrijken. Naast de uitgebreide collecties bieden wij ook programmering aan diverse doelgroepen. Denk hierbij aan lezingen, thematische workshops, Studiekringen, schrijversbezoeken en aanbod op het gebied van o.a. media-educatie en digitaal burgerschap.

Bij het ontwikkelen van fysieke plannen tot (her)ontwikkeling van de kernen in Hardenberg wordt ontmoeten centraal gesteld. Ook hierin kunnen de diensten en vestigingen van de bibliotheken een belangrijke rol spelen, onze fysieke locaties zijn daarbij een belangrijke basis. Dit zal zeker ook onze aandacht hebben bij het maken van keuzes rondom de vestigingen.

Dat geeft ons als organisatie, zeker met de Cultuurkoepel Vechtdal en techniekeducatie (Fablab) in huis, belangrijke handvatten om de samenwerking in de ketens verder te versterken.

Het coalitieakkoord benoemt dat kunst en cultuur mede het karakter, de kwaliteit en de aantrekkelijkheid van de gemeente Hardenberg bepalen. Deze geven de gemeente kleur en zijn van wezenlijk belang voor een goed verblijfs- en vestigingsklimaat, op het gebied van wonen, werken en recreëren. De coalitie werkt aan een nieuwe gemeentelijke visie op Kunst en Cultuur. Onderdeel van deze visie is in ieder geval de maatschappelijke en educatieve rol van de bibliotheken.

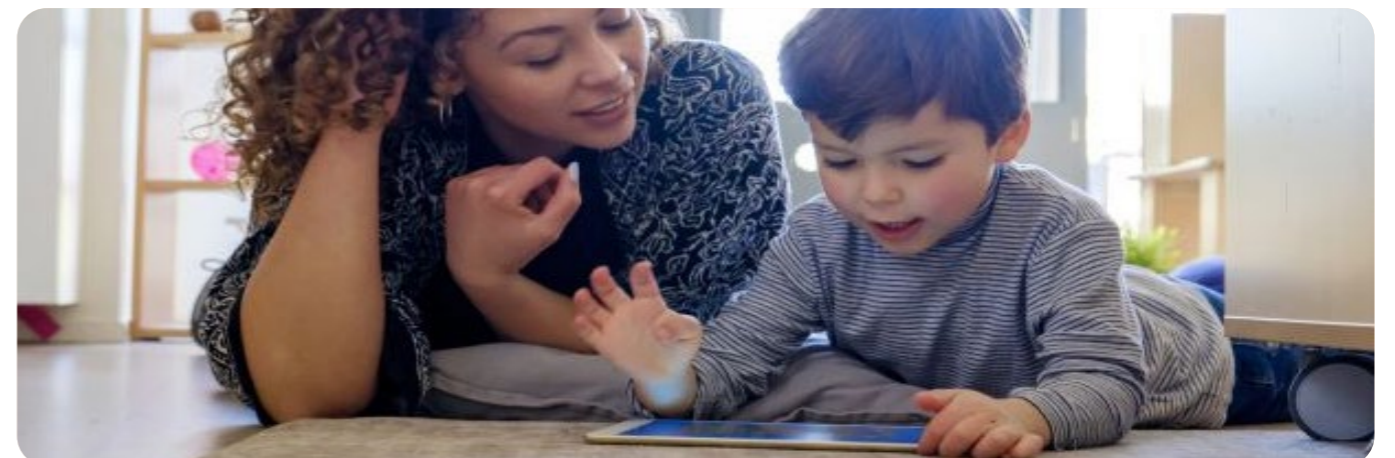
3. SPEERPUNTEN MEERJARENBELEIDSPLAN 2023-2028

In het vorige beleidsplan zijn toenmalige speerpunten vertaald naar vier programmalijnen: jeugd en onderwijs, participatie en zelfredzaamheid, persoonlijke ontwikkeling en kunst- en cultuureducatie. Deze speerpunten waren al gebaseerd op de landelijke ontwikkelingen en de benoemde maatschappelijke opgaven en vormen deze een mooie basis voor de toekomst. Een basis die we aanvullen met nieuwe inzichten en ontwikkelingen, waardoor we een vijfde programmalijn hebben toegevoegd, namelijk techniekeducatie (FabLab).

3.1 Jeugd en Educatie

De Bibliotheek is hét kenniscentrum op het gebied van leesbevordering, leesmotivatie en leesplezier voor jeugd, jongeren, hun ouders en leerkrachten.

Lees-, taal- en basisvaardigheden zijn essentiële competenties om mee te kunnen doen in onze maatschappij. Leesplezier bevorderen is daarbij een belangrijke taak van de Bibliotheek. Zo dragen we eraan bij dat kinderen hun taal- en leesvaardigheden al op jonge leeftijd aanleren. Dat doet de Bibliotheek in samenwerking met scholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, consultatiebureaus en ouders. We richten ons daarbij niet alleen op het kind, maar betrekken ook de ouders nadrukkelijk bij deze activiteiten die de leesmotivatie centraal stellen.

Er is een programma-aanbod binnen een doorgaande lijn van 0-18 jaar. Hiermee bevorderen we het leesplezier en verrijken we de taalomgeving van de kinderen. Een belangrijk speerpunt is de preventie van laaggeletterdheid en het doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid. Met het project 'de Gezinsaanpak', zetten we hier bibliotheek breed op in. Kinderen van laaggeletterde ouders krijgen ondersteuning en hebben daarmee een betere kans om volwaardig mee te kunnen doen in de maatschappij.

De komende jaren scherpener we de uitgangspunten voor een samenwerking met onderwijs en kinderopvang aan:

- We zetten in op **structurele samenwerkingsverbanden**, d.m.v. '**de Bibliotheek op School**' (dBos) en Boekstart in de Kinderopvang. Op het gebied van het leesonderwijs is de bibliotheek een belangrijke partner voor het onderwijs. De programma's zijn landelijk effectief bewezen interventies. Leesplezier en leesmotivatie nemen toe, waardoor kinderen betere kansen hebben op positieve schoolresultaten en betere kansen om volwaardig mee te kunnen doen in de maatschappij. De effecten van 'de Bibliotheek op School' zijn positief. Kinderen op dBos-scholen lezen meer en hebben een betere leesvaardigheid dan kinderen op scholen waar geen speciale aandacht is voor de boekencollectie, specifieke werkvormen en inzet van een leesconsulent van de bibliotheek.
- **Uitrol van dBos** gemeentebreed volgens groeimodel; en met financiële ondersteuning vanuit de gemeente en overheid. Zie de bijlage voor het groeimodel.
- Inzet van een **leesmonitor** op de dBos scholen; door resultaatgericht te werken zal het leesgedrag op scholen verbeterd worden.
- **Gelijkwaardige samenwerking** betekent ook een gedeelde verantwoordelijkheid in het dragen van de kosten.
- In ons werkgebied zijn er 40 scholen (primair onderwijs), 6 scholen (voortgezet onderwijs), 39 kinderopvanglocaties. Alle scholen en kinderopvanglocaties nemen producten en diensten af. Inmiddels hebben 4 scholen een overeenkomst dBos afgesloten. Zij werken met een lees-mediaplan.
- In overleg met de gemeente zullen de komende twee jaar bij 10 extra scholen een bibliotheek op school gerealiseerd kunnen worden. Het lange termijn doel is alle scholen in de gemeente Hardenberg te ondersteunen met een **dBos** waarvoor een groeimodel is gemaakt en gedeeld met de gemeente. Daarnaast blijft voor de overige scholen een productenaanbod via Bibliowijzer beschikbaar.

- De **VoorleesExpress** wordt ingezet, daar waar het lezen achterblijft. Ouders worden gemotiveerd het voorleesritueel over te nemen. Al op jonge leeftijd wordt hiermee ingezet op preventie van laaggeletterdheid.
- Het reguliere aanbod voor de Kinderopvang is aangescherpt. Daarnaast zijn er structurele samenwerkingsverbanden middels **Boekstart in de Kinderopvang** (4 locaties). Onze ambitie is Boekstart in de Kinderopvang uit te rollen binnen de gemeente Hardenberg. Schooljaar 2025-2026 wordt een groeimodel opgesteld; met mogelijke financiële ondersteuning vanuit overheid en gemeente.
- Met subsidiegelden vanuit het '**Leesoffensief**' is er een samenwerking gestart met 2 VO scholen, het Vechtdal College (Hardenberg) en de Zeven Linden (Dedemsvaart). Bouwstenen van het dBos-concept worden hierbij afgenomen. Doel is om dit uit te breiden naar de andere locaties. Ons reguliere aanbod wordt door alle VO-scholen afgenomen, w.o. Pro Hardenberg en de Taalschool.
- Samenwerking MBO/ Alfa-College: opleiding tot onderwijsspecialist en pedagogisch medewerker; de bibliotheek verzorgt cursussen op het gebied van interactief voorlezen en begeleidt studenten bij leesprojecten. In het kader van het project **ThuisTaal** lezen studenten voor op het AZC.
- Al onze activiteiten dragen bij aan ons motto: geen enkel kind verlaat de (basis) school met een leesachterstand.

3.2 Leven lang leren

De Bibliotheek wordt gezien en erkend als expertpartner voor de ondersteuning van basisvaardigheden. Ons motto: 'iedereen kan meedoen in de samenleving'.

Om mee te kunnen doen is het belangrijk dat je een aantal basisvaardigheden goed onder de knie hebt. Daarbij gaat het om lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. De achterblijvende vaardigheden vormen een serieus probleem voor de zelfredzaamheid van mensen en hun deelname aan de samenleving. Het beïnvloedt de kwaliteit van leven en leidt vaak tot werkloosheid, problematische schulden, gezondheidsproblemen, isolement en intergenerationale overdracht.

We zetten volop in op het ondersteunen van de ontwikkeling van de basisvaardigheden. Dit doen we samen met anderen. Een deel van deze samenwerking vindt plaats in de werkgroep “ Meer met Taal”. Hierin zijn de gemeente, de Bibliotheek, het Taalpunt, het Alfa- college, Pro Hardenberg en de Stuw vertegenwoordigd. Daarnaast werken we in andere verbanden ook samen met de ‘Samen Doen’ teams, het AZC en SeniorWeb. Een nieuwe ontwikkeling is ook de start van meer samenwerking met partners binnen de gezondheidszorg. Hiermee dragen we bij aan de samenwerking en het versterken van de keten binnen ons werkgebied.

Het niet beheersen van de basisvaardigheden brengt een bepaalde mate van kwetsbaarheid met zich mee. Met onze producten en diensten zetten we vol in op het verkleinen van deze kwetsbaarheid. Hoewel het meeste aanbod in deze programmajlijn gericht is op onze inwoners van 18 jaar en ouder is het belangrijk hier al vroeg een basis voor te leggen (zoals we bijvoorbeeld doen binnen de Voorleesexpress en ‘de Gezinsaanpak’). Hierbij is team overstijgende samenwerking binnen de organisatie, maar ook samenwerking met onze externe partners onmisbaar. Alleen samen kunnen we echt het doorslaggevende verschil maken.

De komende jaren hebben we de volgende doelen:

- We scherpen de uitgangspunten voor samenwerking verder aan:
 - o Ons aanbod blijft laagdrempelig beschikbaar voor alle inwoners.
 - o Blijvende zichtbaarheid van het **Taal- en Digipunt** bij vindplaatsen en bij organisaties die inwoners kunnen doorverwijzen.
 - o Gelijkwaardige samenwerking betekent ook een gedeelde verantwoordelijkheid in het dragen van de kosten of inzet van uren van de samenwerkende organisaties. Voorbeelden hiervan zijn de **Infohuizen**, maar ook de samenwerking binnen “**Meer Met Taal**”.
 - o Samen met team Jeugd en Onderwijs en samenwerkende partners werken we verder aan het ontwikkelen van een doorgaande leerlijn met een aanpak voor het voorkomen van laaggeletterdheid, het ontwikkelen van basisvaardigheden en het bevorderen van ouderbetrokkenheid (**‘De Gezinsaanpak’**). Speerpunt voor de komende periode is het project “**Meertaligheid**”.
- De Bibliotheek ontwikkelt en programmeert **duurzaam aanbod op het gebied van taal- en digitale vaardigheden voor iedereen** die hier ondersteuning bij nodig heeft. Dit geldt zowel voor inwoners met Nederlands als eerste taal (**NT1**) als inwoners die Nederlands als tweede taal hebben (**NT2**). Dit aanbod is de afgelopen periode succesvol gebleken en zal verder worden voortgezet en uitgebreid. Doordat de WEB gelden zijn verhoogd is het Taalpunt het afgelopen jaar uitgebreid met een medewerker. Daarnaast zal het Digipunt ook worden uitgebreid met een medewerker en zijn beide voorzieningen minder kwetsbaar. Hierdoor worden er mogelijkheden gecreëerd om meer inwoners in diverse kernen van de gemeente Hardenberg te bereiken.

Ons streven is om per jaar 10 NT1-ers te werven en onder te brengen bij het formeel of non-formeel onderwijs. Dit lijkt misschien relatief weinig, maar er heerst veel taboe onder deze doelgroep om voor hun laaggeletterdheid uit te komen en er daadwerkelijk iets mee te doen.

- Samen met het Alfa-college bieden we werkgevers de mogelijkheden van **‘Taal op de Werkvloer’**, waarbij werkgevers worden gewezen op de impact van laaggeletterdheid in hun bedrijf. Samen met hen wordt gekeken naar een taalaanbod op maat en bieden we vanuit het Taalpunt taalcoaches aan bij o.a. taal groepslessen op de werkvloer
- We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor het **uitbreiden van de Infohuizen** zoals we die nu kennen in Hardenberg en Dedemsvaart. In Infohuis Dedemsvaart zijn er binnen 1,5 jaar meer dan 650 geregistreerde casussen/hulpvragen besproken. Dergelijke hulpvragen zullen ook spelen binnen andere kernen.
- We onderzoeken de mogelijkheden om door te ontwikkelen met zogenaamde “**Oefenpleinen**”. In Hardenberg is sinds januari 2023 een pilot Oefenplein gestart. Deze is bedoeld om mensen op weg te helpen met het verwerven van basisvaardigheden en daarmee vooral gerelateerd aan de Taalpunten en het Digipunt. Het Oefenplein in Hardenberg wordt bekostigd vanuit de Webmiddelen.

3.3 Persoonlijke ontwikkeling

De Bibliotheek als huiskamer van de stad of dorpskern. Om te lezen, je te laten inspireren, nieuwe ontdekkingen te doen en waar je terecht kunt voor krant, koffie en contact. ‘In de Bibliotheek valt altijd wat te halen’

Er zijn zes bibliotheekvestigingen en vijf servicepunten, waardoor onze collectie goed toegankelijk is in de kernen. Twee vestigingen (Hardenberg en Dedemsvaart) worden bemenst door een combinatie van beroepskrachten en vrijwilligers. De overige locaties worden volledig bemenst door vrijwilligers. Hierdoor is er overal een directe verbinding met de lokale gemeenschap waardoor we over het algemeen goed op de hoogte zijn van wat er speelt en welke behoeften er zijn.

Vanuit de programmalijn Persoonlijk ontwikkeling bieden we, naast de collectie, diverse activiteiten. Het gaat daarbij om activiteiten die buiten de scope van de andere programmalijnen vallen. Andere organisaties kunnen ook gebruik maken van de faciliteiten van de bibliotheken om te programmeren. Zo kunnen we alle locaties optimaal gebruiken en breder invulling geven aan het zijn van een huiskamer voor iedereen. We merken alleen dat sommige vestigingen maar beperkt gebruikt worden en dat de vraag of deze voldoende toegevoegde waarde bieden in de betreffende kern legitiem is. Dit is een belangrijk punt van aandacht voor de komende beleidsperiode en zal worden opgepakt binnen het project 'Toekomstkracht'. Zie daarvoor hoofdstuk 4.

Om de Bibliotheek voor iedereen toegankelijk te laten zijn, willen we inzetten op een boetevrije Bibliotheek. We merken helaas te vaak op dat ouders van kinderen geen gratis abonnement willen afnemen, omdat ze bang zijn voor de boetes. Dit staat natuurlijk haaks op ons motto dat 'Iedereen kan meedoen' en onze visie op leesplezier en taalontwikkeling. Om die kinderen (juist) de kans te geven op een taalrijke omgeving wordt momenteel onderzocht of dit ook haalbaar is binnen onze stichting.

De komende jaren hebben we de volgende doelen:

- Eind 2022 is de **heringerichte Bibliotheek in Hardenberg** geopend. Een vestiging die een thuis biedt als je niet thuis bent. In deze nieuwe vorm zijn er meer faciliteiten (onder andere een bredere horecavoorziening, meer studie- en werkplekken) en is de ruimte flexibeler te benutten waardoor er meer ruimte is voor workshops en cursussen. Als tweede locatie willen we **Bibliotheek Dedemsvaart herinrichten met studie- en werkplekken** en pakken we de kinder- en jeugdhoek aan. Deze vestiging wordt ook met toenemende mate bezocht door inwoners om er vooral te "zijn", maar momenteel kunnen we nu nog niet in de behoefte voorzien. Onderzocht wordt of dit uit de reguliere exploitatie gefinancierd kan worden of met behulp van projectmatige regelingen.
- Streven is om alle vestigingen meer te laten functioneren als **huiskamer** van de gemeenschap. Niet alle locaties worden goed bezocht en de vraag is in hoeverre de huidige vorm aansluit bij de maatschappelijke ontwikkelingen en lokale behoefte. De komende periode benutten we dan ook om de toegevoegde waarde van met name de servicepunten opnieuw te bekijken en mogelijk daarvoor landelijke projectgelden in te zetten. Daar waar mogelijk sluiten we graag aan bij mogelijkheden die nieuwbouw van scholen biedt en gaan we in gesprek over het faciliteren van een vestiging/ servicepunt in deze nieuwbouw. Vooral als het gaat om scholen met een Bibliotheek op school liggen hier wat ons betreft kansen.
- We merken dat vooral de bezoekers van de klassieke uitleenbibliotheek nog onvoldoende op de hoogte zijn van de breedte van onze dienstverlening. Door de collectie beter aan te laten sluiten en nadrukkelijker in te zetten bij andere activiteiten zetten we in op een **breder positionering** van de Bibliotheek. Ook zullen we samen met de andere teams een bredere programmering aanbieden in deze kernen. Hierdoor vergroten we ons bereik, zowel bij de bezoekers die primair voor de collectie komen als bij de bezoekers die om andere redenen de Bibliotheek bezoeken.

- Ook gaan we inwoners nog meer enthousiasmeren om gebruik te maken van de mogelijkheid om digitaal te lenen. We faciliteren het gebruik van de **onlinebibliotheek** door **spreekuren** te organiseren en te ondersteunen in het gebruik van e-readers, luisterboeken en de apps die daarbij ondersteunen.
- Samen met onze andere specialistische teams en maatschappelijke partners werken we verder aan het ontwikkelen van een **doorgaande leerlijn** met een aanpak voor het voorkomen van laaggeletterdheid, het ontwikkelen van basisvaardigheden en het bevorderen van ouderbetrokkenheid (samen onderdeel van de **Gezinsaanpak**). Daarbij kijken we hoe onze collectie en programmering hieraan ondersteunend kunnen zijn.
- We zetten samen met team Leven Lang Leren en FabLab Hardenberg in op **Digitaal burgerschap**. Naast het aanbod op het gebied van basisvaardigheden gaan we ook een aantrekkelijk aanbod bieden aan inwoners die een stapje verder willen gaan in de online informatiesamenleving. We benutten de kansen die technologie biedt en ontwikkelen samen de vaardigheden die nodig zijn om te ontdekken en experimenteren.
- We gaan onderzoeken of er vraag is naar een **dementievriendelijke Bibliotheek**. Door de vergrijzing hebben we te maken met steeds meer inwoners die te maken hebben met (beginnende) dementie en de daarbij behorende mantelzorgers. Naast het **project 'Samen VoorLezen'** (waarbij vrijwilligers 1x in de week komen voorlezen of een onderwerp bespreken bij inwoners thuis) en **'Boek-aan-huis'** is het aanbieden van **collectie** voor deze doelgroep mogelijk een logisch vervolg.
- We maken onderdeel uit van de coalitie **'Eén tegen Eenzaamheid'** en het **Ouderenakkoord**. We denken hier als Bibliotheek zowel in ons fysieke aanbod als het aanbod in de programmering (waarbij we mensen in hun kracht willen zetten) een bijdrage te kunnen leveren aan onze eenzame en oudere inwoners.

Foto: Marco Heyda, Includi

3.4 Kunst en cultuureducatie (Cultuurkoepel Vechtdal)

Kunst en cultuur zijn belangrijk voor persoonlijke ontwikkeling en in veel gevallen een middel om eigen kracht te ontwikkelen, meer zelfredzaam te worden en om te participeren in de samenleving. Deelnemen aan culturele activiteiten (muziek, beeldend, dans, theater, kunst & techniek, erfgoed) werkt verrijkend, verbindend, bevordert creativiteit en de mentale gezondheid. Het maakt de wereld een stukje mooier.

HUIDIGE OPDRACHTEN

Als afdeling van de Stichting Openbare Bibliotheken Hardenberg richten we ons volgens een gemeentelijke opdracht (2015-2017) op:

- cultuureducatie en – participatie bij kinderen (kennismaking, vrije tijd)
- cultuureducatie jongeren (kennismaking, binnen het Voortgezet onderwijs).
- Verbinder, netwerkfunctie in het lokale culturele werkveld

1. Cultuureducatie Kinderen (0-12 jaar) (buitenschools)

Onze opdracht: CKV ontwikkelt en biedt naschools basiscursussen aan in diverse wijken en kernen waarbij gestreefd wordt naar goede spreiding over de gemeente Hardenberg. CKV stimuleert kinderen om kennis te maken met Kunst & cultuur. CKV maakt het voor jeugd mogelijk om op een laagdrempelige manier kennis te maken met diverse kunst en culturele disciplines.

Binnen ons educatieprogramma brengen we brengen zo veel mogelijk kinderen (0-12 jaar) in aanraking met actieve vormen van kunst en cultuur. In alle wijken en dorpen van onze gemeente bieden we korte cursussen aan die gericht zijn op kennismaken en ontdekken. Tegen een laag tarief (ca. €1,- per les) zijn de lessen laagdrempelig, dicht bij huis en kunnen alle kinderen meedoen. Deelname leidt tot vergroting van de ontwikkelkansen voor (kwetsbare) kinderen in hun eigen wijk of dorp.

In de cursussen en workshops stimuleren we de ontwikkeling van 21e eeuwse vaardigheden, zoals creativiteit, samenwerken, probleemoplossend en kritisch denken en krijgt jeugd de gelegenheid om hun eigen interesses, mogelijkheden en talenten te ontdekken. We focussen ons op het bieden van kansen voor talentontwikkeling bij jeugd, door een samenwerking aan te gaan met (bij voorkeur) lokale amateurkunstaanbieders. Zij kunnen op basis van eigen ondernemerschap de kinderen een vervolgtraject richting talentontwikkeling aanbieden.

We werken bij voorkeur vraaggericht en inventariseren jaarlijks bij alle primair onderwijs scholen hun inhoudelijke wensen om naschoolse cultuureducatie in hun school of leslocatie te kunnen programmeren. Veel scholen geven vervolgens aan geen voorkeur te hebben m.b.t. de bepaling van de inhoud (muziek, theater, dans, beeldend, kunst & techniek), maar melden ons wel dat we welkom in hun school zijn voor de uitvoering van de lessen na schooltijd.

Gemiddeld nemen er jaarlijks zo'n 1100 kinderen aan dit vrije tijdsprogramma deel.

2. Cultuureducatie Jongeren, voortgezet onderwijs (binnenschools)

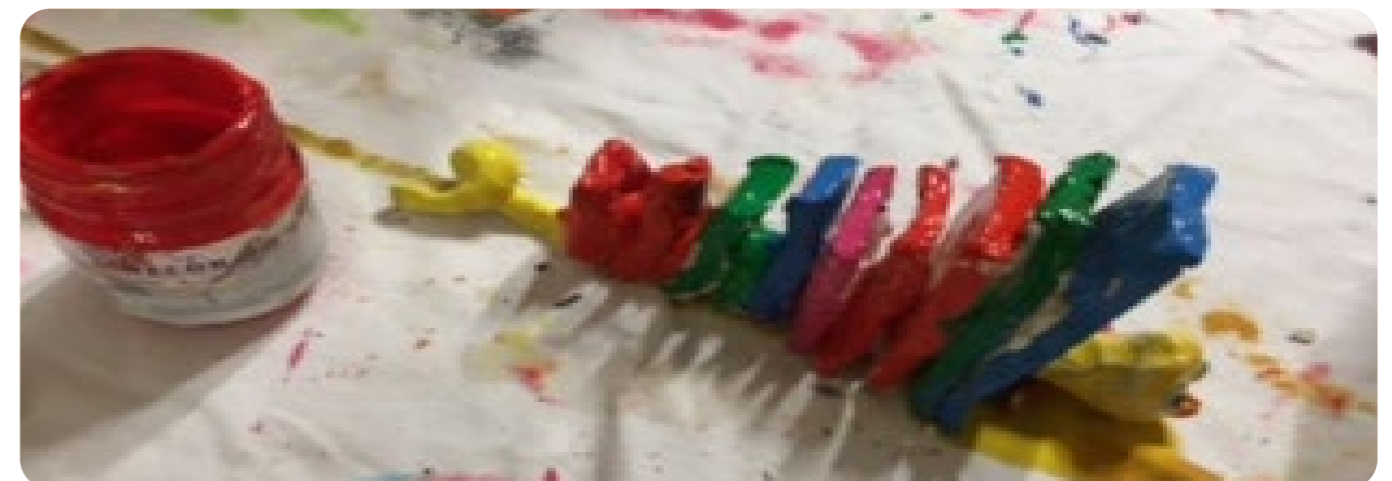
Onze opdracht: CKV biedt ondersteuning rondom cultuurbeoefening binnen het voortgezet onderwijs. Omdat deelname aan cultuur niet alleen kinderen, maar ook jongeren (12-18 jaar) verrijkt, ondersteunt Cultuurkoepel Vechtdal de voortgezet onderwijs scholen en vakdocenten bij de organisatie en uitvoering van vraaggerichte cultuureducatie-activiteiten. Tijdens cultuurdagen, specialistische workshops en theatervoorstellingen op scholen, maken leerlingen kennis met nieuwe, eigentijdse en aansprekende kunstvormen. Jaarlijks organiseren we een aanbodgericht event voor een leerjaar, voor alle VO-scholen. De vraaggerichte lessen worden verzorgd door professionele kunstvakdocenten uit ons netwerk. Doorgaans nemen er in een lesseizoen gemiddeld 5000 jongeren per schoolseizoen deel aan onze Voortgezet onderwijs activiteiten (de Covid periode buiten beschouwing latend waarin het bereik minder was).

3. Verbinder, netwerkfunctie in het lokale culturele werkveld

Opdracht: Cultuurkoepel Vechtdal brengt op (pro)actieve wijze de vraag naar cultuur in kaart, verbindt culturele organisaties, draagt bij aan de realisatie van een cultureel netwerk, draagt bij aan de doorontwikkeling van het cultuurplein/LOC+, geeft mede vorm aan activiteiten/evenementen die op de gemeentelijke (culturele) agenda staan en legt verbinding tussen vraag en aanbod waarbij de aansluiting wordt gezocht met culturele programma's binnen het primair onderwijs, brede school ontwikkeling en voortgezet onderwijs.

In de afgelopen acht jaar hebben we culturele activiteiten laagdrempelig en toegankelijk aangeboden en cultuur verbonden aan diverse gelederen in onze samenleving.

Zo initieerden en organiseerden we, in samenwerking met lokale organisaties en vrijwilligers, gedurende twee jaar het culturele locatiefestival 'Oeverloos genieten aan de Vecht'. We initieerden en organiseerden i.s.m. lokale (amateur)kunstenaars, drie jaar lang een Kunst Pop-Up centrum (2015-2017) in een leegstaand pand in het centrum van Hardenberg. In 2017-2018 voerden we samen met de Stichting Kind & Cultuur een onderzoek uit op 15 basisscholen rondom de status van cultuureducatie (kwalitatief/kwantitatief) en onderzochten daarin ook de verbindingsmogelijkheden tussen het binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatieaanbod. In 2018 zijn we, onder de vleugels van Cultuurkoepel Vechtdal, het FabLab Hardenberg gestart (afdeling gericht op technologie-educatie en creatie voor jeugd) die we vestigden op het LOC+ cultuurplein.

We ontwikkelden het FabLab programmatisch door en vonden daar een meerjarige financiële dekking voor (o.a. Regiodeal). In 2018 en 2019 initieerden en organiseerden we in samenwerking met Theater de Voorvegter en een groep vrijwilligers de lokale aftrap van het culturele seizoen: 'Hartstikke Cultuur'. We organiseerden daaronder een amateurkunstmarkt waar tal van kunstvakaanbieders een spotlight op hun lessen/cursussen (vrije tijd circuit) gericht kregen (2018, 2019). Vanaf 2019 initieerden en organiseerden we een Urban Arts & Sports programma voor jongeren in hun vrije tijd (skaten, freerunning, bmx freestyle), dat deels ook aansloot bij het IJslands onderwijsmodel (gemeentelijke opdracht). Vraaggericht organiseerden we (na schooltijd) activiteiten die aansloten bij het jongerenwerk van De Stuw. In 2022 verbonden we cultuur voor het eerst aan het lokale sociale domein (18+) door een culturele cursus te ontwikkelen en uit te voeren (genaamd Kunstig!) die aansloot bij de doelstellingen van het preventieakkoord, waarbij eenzaamheid bestreden werd en sociale participatie bevorderd werd.

Daarnaast zijn we jaarlijks pro-actief of vraaggericht betrokken bij tal van lokale initiatieven van andere lokale stichtingen en organisaties, die we met verschillende cultuureducatievormen voor kinderen (in de vrije tijd) versterken. Daarbij werken we onder andere samen met COA (jeugdactiviteiten AZC (jeugdactiviteiten structureel, gemeentelijke opdracht), Gemeente Hardenberg (programma's zoals Gewoon Actief, 75-jaar vrijheid, Boosterweken), De vrienden van de Reestkerk, Historische Vereniging Avereest, Hardenberg-Art, Theater de Voorvegter, Stichting HafabRa, Kunstmarkt Gramsbergen, Kunstexpeditie Dedemsvaart, Hardenberg Buiten, Strawberry Fieldsfestival, TFOA Dedemsvaart, Lokaal 12, Muziekschool Pianoforte, Stichting HaFaBra. Ook voerden we activiteiten uit in samenwerking met De Stuw (sociaal werk en jongerenwerk), Carinova (mantelzorg), In Beeld, Natuureducatiecentrum De Koppel, Alfa-College (div. opleidingen), ondernemersverenigingen, kinderopvang, de taalschool en we ondersteunen onze eigen collega bibliotheekafdelingen met activiteiten (die ieder een geheel eigen aandachtsgebied hebben, denk aan kinderboekenweek, muziek op schoot, open dagen).

Met initiatie van en ondersteuning van lokale activiteiten/organisaties bereiken we jaarlijks gemiddeld zo'n 1200 lokale kinderen en jongeren op jaarbasis, exclusief de jaren waarin Cultuurkoepel grotere events initieert of daarin actief participeert.

VERZOEK OM OPDRACHTEN TE CONTINUEREN

De komende jaren continueert Cultuurkoepel Vechtdal graag de volgende opdrachten :

1.a.

CKV ontwikkelt en biedt naschoolse basis cursussen aan in diverse wijken en kernen waarbij gestreefd wordt naar goede spreiding over de gemeente Hardenberg. CKV stimuleert kinderen om kennis te maken met Kunst & cultuur. CKV maakt het voor jeugd mogelijk om op een laagdrempelige manier kennis te maken met diverse kunst en culturele disciplines.

We geven kinderen (0-12 jaar) gelegenheid tot betekenisvolle vrijetijdsbesteding, om daarmee hun kennis en perspectief te verbreden. Door het borgen en beschikbaar maken van een breed aanbod van korte naschoolse culturele cursussen op het gebied van kennismaken en ontdekken, met een brede gemeentelijke dekking, kunnen kinderen in hun eigen wijk/dorp, tegen een laag tarief, dicht bij huis zichzelf verrijken en nieuwe stukjes van zichzelf ontdekken. We halen de vragen en wensen op in de wijken/dorpen bij basisscholen, bij plaatselijk belangen en bij lokale uitvoeringsorganisaties en organiseren in de dorpen en wijken een evenwichtig en eigentijds kennismakingsaanbod dat wordt uitgevoerd door professionele kunstvakdocenten. We streven er naar om kunstbeschouwing en reflectie in de programmering te integreren. We ondersteunen de lokale cultuuraanbieders bij de werving van deelnemers en bij de uitvoering van hun buitenschoolse lessen, die gericht zijn op kennismaking en talentontwikkeling.

We willen samenwerken met de lokale culturele commissies op het niveau van informatiedeling. We kijken naar hun binnenschoolse programmering om daar waar mogelijk verbindingen aan te gaan en bruggen te slaan op aanbiedersniveau. We onderzoeken of deze binnenschoolse aanbieders ook aantrekkelijke en toegankelijke buitenschoolse activiteiten in onze gemeente kunnen bieden op het gebied van talentontwikkeling. Andersom zullen wij buitenschoolse aanbieders aanbevelen om een binnenschools programma te ontwikkelen en om dat aan te bieden aan de culturele commissies.

2.a. CKV biedt ondersteuning rondom cultuurbeoefening binnen het voortgezet onderwijs

We willen onze dienstverlening voor het lokale Voortgezet Onderwijs continueren, waarbij we scholen rondom de uitvoering van hun cultuuronderwijs ondersteunen en vraaggericht cultuureducatie organiseren en uitvoeren zoals workshops, projecten en cultuurdagen onder schooltijd. We professionaliseren deze samenwerking onder andere door de invoer van transparante cultuurbudgetsystemen.

Die budgetsystemen maken het te besteden cultuurbudget per leerling inzichtelijk voor scholen, zodat ze weloverwogen keuzes kunnen maken m.b.t. inkoop van organisatie en uitvoering van cultuuropdrachten. We onderhouden een groot cultureel netwerk van externe kunstvakaanbieders, die aansprekende vormen van kunsteducatie aan de jongeren kunnen aanbieden. Een maal per jaar organiseren we voor een leerjaar van alle gemeentelijke VO scholen een aanbodgericht cultureel educatief 'event', waar workshops en theatervoorstelling deel van uit maken.

3.a. **Verbinder, netwerkfunctie in het lokale culturele werkveld**

Cultuurkoepel Vechtdal brengt op (pro)actieve wijze de vraag naar cultuur in kaart, verbindt culturele organisaties, draagt bij aan de realisatie van een cultureel netwerk, draagt bij aan de doorontwikkeling van het cultuurplein/LOC+, geeft mede vorm aan activiteiten/evenementen die op de gemeentelijke (culturele) agenda staan en legt verbinding tussen vraag en aanbod waarbij de aansluiting wordt gezocht met culturele programma's binnen het primair onderwijs, brede school ontwikkeling en voortgezet onderwijs.

Cultuurkoepel blijft graag aansluiten op vragen en behoeftes uit de lokale markt, en betrokken en actief bij de ontwikkeling, organisatie en uitvoering van cultuurgerelateerde lokale activiteiten en events. Dit met als doel om cultuur te verankeren in onze samenleving, om met vormen van cultuurbeoefening bij te dragen aan een levendig vestigingsklimaat en om met kunst & cultuur andere sectoren, organisaties of doelstellingen te versterken. Vraaggerichte samenwerking met organisaties waarbij Cultuurkoepel met een vorm van cultuur(beoefening) doelstellingen van derden kan versterken, biedt altijd een meerwaarde voor beide partijen.

Ook blijven we graag pro-actief de verbinding zoeken met organisaties en partijen en werken we aanbodgericht, wanneer wij denken dat de verbinding met cultuur of jeugd een meerwaarde voor hun en voor onze de inwoners kan hebben. Denk bijvoorbeeld aan het aanbieden van een ijzersmedencursus voor jeugd (erfgoed) in de smederij op het Kalkoventerrein of een molenaarscursus (erfgoed) voor jeugd. Het initiëren van een cultureel festival (zoals Oeverloos genieten aan de Vecht) of de initiatie en organisatie van een Kunstpop-up centrum. Het halen van de Kunstbende (landelijke talentwedstrijd voor jongeren) of Urban Arts & Sports events (vrije tijd jongeren) naar Hardenberg.

Zie ook onze event-, activiteiten- en samenwerkingsvoorbeelden (2015-2022) paragraaf 3., pagina 2.

Aandachtspunt: Ons werk raakt met haar verbindende, creërende en organiserende houding, soms het werk van een lokale cultuurmakelaar die specifieke en afgebakende opdrachten ontvangt, rondom verbinden en samenwerken. De vragen vanuit de samenleving naar en rondom actieve betrokkenheid van Cultuurkoepel Vechtdal zijn de afgelopen jaren toegenomen zowel in kwantiteit als in diversiteit en zijn niet afgebakend en specifiek. Dat is wellicht een logisch gevolg van onze (pro)actieve houding en onze dienstverlening; we zijn een relatieve jonge organisatie en hebben in onze lokale samenleving een vliegwiel naar onze betrokkenheid op gang gebracht. Een balans daarin vinden is een uitdaging,

ook qua inzetbare menskracht en middelen. Het is daarom verstandig om samen met de gemeente naar de nieuwe cultuurvisie, naar specifieke en afgebakende opdrachten en naar beschikbare gelden te kijken, waarmee weloverwogen keuzes rondom onze betrokkenheid gemaakt kunnen worden.

ONZE DOORONTWIKKELING & AMBITIES

Passend bij onze vorming, onze opgedane ervaring in de afgelopen acht jaren, bestendigen we graag onze huidige opdrachten en zetten we de komende jaren graag in op een doorontwikkeling binnen de onderstaande aandachtsgebieden. De vorming van deze onderdelen zal tot stand komen in nauwe afstemming met de gemeente en met betrokken organisaties uit het culturele en maatschappelijke werkveld. Die ontwikkeling kan mogelijk gevolgen hebben m.b.t. uitbreiding van inzet en capaciteit binnen onze organisatie.

Cultuureducatie kinderen (0-12 jaar) verbinding binnenschools > buitenschools, ontwikkeling leerlijnen

Met de basisscholen voorop, willen we een essentiële en kwalitatief hoogwaardige bijdrage leveren aan het proces rondom de realisatie van vraaggericht voor-, binnen- en buitenschools cultuureducatief aanbod en op de borging daarvan. Dit zowel op het vlak van beleidsvorming, advisering als in ondersteuning in de uitvoering en altijd in een stevige samenwerking met betrokken culturele commissies/stichtingen, organisaties en aanbieders. We willen op een inhoudelijke wijze bijdragen aan de totstandkoming van horizontale en verticale leerlijnen: een verbinding tussen een voorschools, binnenschools en buitenschools programma. We willen mogelijkheden creëren om doorstroom van binnenschoolse deelname naar het lokale buitenschoolse amateurkunst circuit te vergroten.

Talentontwikkeling jongeren (12-18 jaar), vrije tijd, aanbodgericht

Aanbodgericht:

Vanuit onze ervaring en overtuiging dat cultuurbeoefening juist ook in de vrije tijd van jongeren een duurzame en betekenisvolle vrije tijdsbesteding kan zijn, hebben we de afgelopen jaren pro-actief en pilotsgewijs een aantal korte activiteitenprogramma's aangeboden die het blikveld van jongeren heeft verbreedt en die ze nieuwe ontwikkelkansen liet zien. Een voorbeeld daarvan was ons pilotproject 'Urban Arts en sports' (activiteiten zoals skaten, bmx-freestyle, freerunning in het skatepark Dedemsvaart/Hardenberg) waar in een korte lesreeks een vliegwiel ontstond aan terugkerende deelnemers (13 lessessies verspreid over wijken/dorpen, met een gemiddeld van 9 deelnemende jongeren (wisselende samenstelling, meisjes/jongens) per locatie in een korte periode). We zijn dit pilotproject gestart zonder een vraag/behoefte signaal te ontvangen, maar vanuit onze kennis en overtuiging dat deze (vaak stedelijke) eigentijdse cultuurvorm ook goed bij onze Hardenbergse jongeren past.

Een andere (kort-durende) pilot zijn we in de zomervakantie gestart 'Art-Lab' voor meiden. Daar schoven per les steeds gemiddeld 8 meiden (deels wisselende samenstelling) aan die samen tekenden, schilderden, creëerden. Er vormde zich een blijvende community, wat ook betekenisvol is in deze tijden van eenzaamheid onder jongeren.

Cultuurkoepel Vechtdal is er zeker van dat ook in andere wijken/kernen behoefte is aan gelijkende activiteiten. We bieden activiteiten aanbodgericht aan, want vaak denken jongeren zelf niet aan deze cultuurmogelijkheden als je ze naar hun wensen m.b.t. cultuur bevraagt (cultuur staat niet scherp op hun netvlies, ze denken vaak aan sport bij invulling van hun vrije tijd). Start je echter een lessenreeks op... dan doen er vrijwel altijd jongeren binnen een korte tijd aan mee en dan groeit de groep.

Het was jammer dat deze pilot-projecten vanwege niet geoordeelde gelden van korte duur waren en moesten stoppen. We willen jongeren graag in een langere lessenreeks cultuurvormen aan bieden (richting talentontwikkeling) waar aanbieders binnen ons netwerk positieve ervaringen mee hebben. Onze aanbieders hebben inhoudelijke vak-expertise, maar ook de skills en persoonlijke eigenschappen om kansen op ontwikkeling over te brengen aan de jongeren. We denken dan aan een programma uitbreiding van onder andere meer Crea-labs, popbandontwikkeling, urban arts/sports, digital arts, sing & songwriting, rap, dans, theater, Hardenberg breed. We willen onze succesvolle initiatieven op dat vlak graag uitbreiden en verstevigen en willen korte activiteiten en pilots omzetten naar een meer betekenisvol duurzaam activiteitenprogramma waarin talentontwikkeling voor jongeren centraal staat. We willen de deelname van jongeren aan cultuurbeoefening een impuls geven en vergroten. Wat er is willen we verstevigen, wat er nog niet is en waar een markt voor is, willen we stapsgewijs introduceren, programmeren en aanbieden. We willen jongeren inspireren en enthousiasmeren om mee te doen. Uiteraard in nauwe samenwerking met de jongerenwerkers van De Stuw.

Toelichting: aanbodgericht versus vraaggericht werken m.b.t. jongeren:

Het is ons de afgelopen jaren gebleken dat vraaggericht werken met jongeren (via jongerenwerkers) en ook het werken binnen het IJslandsonderwijsmodel (vraaggericht model) zich niet altijd goed voor cultuureducatie leent. Binnen die werkwijzen staat de vraag van een jongeren vaak centraal en worden jongeren geacht om eigen regie te gaan voeren bij de organisatie en uitvoering van een activiteit. Het is de afgelopen jaren echter lastig gebleken om de vraag naar cultuur bij onze lokale jongeren goed en concreet naar boven halen. Sport staat in onze leefomgeving centraal op het netvlies, is stevig verankerd in onze samenleving en er worden veel sportfaciliteiten laagdrempelig aangeboden. Cultuurbeoefening blijft daarbij achter, en onbekend maakt onbemind bij deze doelgroep. Onze lokale jongeren hebben geen scherp beeld van wat cultuur is en wat het voor ze kan zijn of betekenen. Daarnaast hebben niet alle jongeren zin en tijd om deel uit te maken van de activiteiten-organisatie en regievoering. Vaak willen ze gewoon kijken en meedoen. Vandaar dat we dit pleidooi houden om naast vraaggericht (want uiteraard moet de vraag van jongeren altijd goed opgehaald en gefocussed blijven!!) ook zeker in te zetten op aanbodgerichte cultuurprogrammering voor jongeren. Zien en horen, doet volgen is onze ervaring in de afgelopen jaren.

Daarnaast is de insteek en het uitgangspunt vanuit aanbodgerichte cultuureducatie anders: vanuit onze cultuurgelden zetten wij actieve cultuurbeoefening en het kunnen ontdekken van cultuur voorop en talentontwikkeling voor jongeren centraal. Binnen vraaggerichte programmering vanuit het jeugdwerk staat participatie (meedoen aan een eenmalig cultureel event, zonder vervolg of ontwikkelmogelijkheden) en de vraag van jongeren centraal. Er wordt daar beperkt ingezet op talentontwikkeling binnen cultuur, omdat er ook veel andere focus- en ontwikkelgebieden binnen het jongerenwerk zijn.

Cultuureducatie Jongeren (12-18 jaar), vrije tijd, vraaggericht en IJslands model (opdracht mogelijk vanuit het sociaal domein)

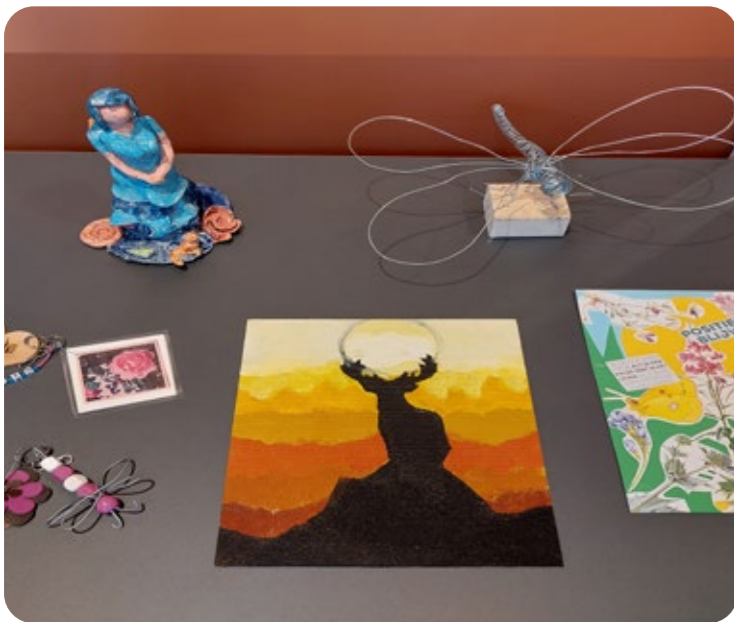
Vraaggericht werken: Binnen het 'IJslandsonderwijs preventiemodel' blijven we samen met de gemeente, de Stuw en partners kijken naar de totstandkoming van een evenwichtig en duurzaam programma rondom betekenisvolle vrije tijdbesteding voor jongeren, waarin we onderling verbindingen blijven slaan. Met de jongerenwerkers van de Stuw voorop en in nauwe samenwerking met de jongeren zelf, komen we samen tot een vraaggericht aanbod dat (mede) georganiseerd wordt door de jongeren zelf. We ondersteunen het jongerenwerk met de inzet van cultuur, waarbij de jongerenwerkers de toeliders en begeleiders/jongerenwerkers zijn en Cultuurkoepel een taak voor zichzelf ziet als mede-organisator en uitvoerder.

Cultuur verbinden aan doelstellingen binnen het Maatschappelijk domein (opdracht mogelijk vanuit het sociaal domein)

Cultuurkoepel Vechtdal heeft zich ontwikkeld tot een culturele spin in het web in Hardenberg; we zien en vernemen kansen vanuit cultuurbeoefening en we willen verbinden en versterken door de inzet van cultuur. Naast onze huidige gemeentelijke opdrachten rondom jeugdeducatie, hebben we ons zelf tot doel gesteld om cultuur steviger te verankeren in de breedte van onze lokale samenleving en om de waarde van cultuur, ook in de breedte, beter zichtbaar te maken. Daarbij willen we verder in zetten op de brugfunctie van kunst en cultuur naar het sociaal domein. Dit willen we doen we door ons verder te ontwikkelen van productaanbieder naar structurele samenwerkingspartner binnen het sociale domein. Er zijn tal van mogelijkheden om met cultuur onze lokale maatschappij preventief te versterken. Zo sluit onze inzet aan bij de verdere ontwikkeling van het 'IJslands preventiemodel' of OKO (opgroeien in een kansrijke omgeving) waarbij jongeren op een duurzame wijze in hun vrije tijd kunnen deelnemen aan activiteiten op het gebied van kunst en bewegen, teneinde middelengebruik te voorkomen, hun welbevinden te verbeteren en een eenzaamheid te bestrijden. Voor volwassenen ontwikkelde Cultuurkoepel Vechtdal in 2022 met gemeentelijke preventiegelden het succesvolle pilotproject 'Kunstig!'. Een beeldend en meetbaar project, dat zich richtte op de verbetering van mentale gezondheid, actieve participatie en eenzaamheidsbestrijding. Veertien kwetsbare volwassenen (toeleiding oa. de Stuw) namen gedurende 10 weken enthousiast deel aan de lessen, waarbij preventieve gemeentelijke doelstellingen gehaald werden en de groep nu nog steeds (in het zicht van De Stuw) bijeen is.

We willen dit project in nauwe samenwerking met de Stuw en gemeente verder uit rollen in de dorpen/ kernen waar dat project voor kwetsbare inwoners van waarde kan zijn. We willen plannen/ideeën uitwerken, die culturele activiteiten verbinden aan gemeentelijke/ maatschappelijke doelstellingen zoals verkleinen van eenzaamheid, depressie en bevorderen van mentale gezondheid, participatie en preventiethema's. Voorwaarde daarbij is dat deze passen plannen bij onze opdrachten en dat er financiële dekking voor is. Dit doen we in een stevige samenwerking met onze partners binnen het maatschappelijk domein en met de gemeente.

We kijken graag samen met de gemeente naar de uitvoering van de nieuwe cultuurvisie en zien er naar uit om daarin een stevige rol van betekenis te mogen spelen. We kijken uit naar een voortzetting van de huidige opdrachten en om, binnen gemeentelijke ambities, onze taakstellingen uit te kunnen breiden. We spreken daarmee tevens onze ambitie uit om onze organisatie verder te kunnen ontwikkelen en om daarmee onze positie in de lokale samenleving en het culturele werkveld te kunnen versterken.

3.5 Technieeducatie / Fablab Hardenberg

Vanuit Cultuurkoepel Vechtdal en aanhakend op 'een leven lang leren / persoonlijke ontwikkeling' is in 2017 gestart met technieeducatie. Deze educatie bieden we op dit moment in de vorm van een Fablab. FabLab is een wereldwijde community van FabLabs. De naam is een samentrekking van Fabrication Laboratory.

Een FabLab is een plek om te experimenteren, te maken, samen te werken, te leren en te delen. Allemaal dragen ze bij aan het ontwikkelen van 21e-eeuwse vaardigheden, zoals probleemoplossend vermogen, creatief denken, samenwerken en computational thinking.

Onze missie daarbij is dat we als onafhankelijke initiator, organisator en verbinder tussen onderwijs, ondernemers en overheid, zoveel mogelijk mensen op actieve wijze kennis laten maken met nieuwe en digitale technische ontwikkelingen.

Dit doen we vanuit de visie dat we vanuit onze maatschappelijke rol jong en oud kennis laten maken en bekend laten raken met nieuwe digitale en technische ontwikkelingen. Hierbij worden ontwikkelingen rondom de 'makersbewegingen' en de trends van FabLabs op de voet gevolgd, waarin kennisdeling centraal staat.

Het fysieke FabLab is een openbare digitale werkplaats die toegang biedt tot een aantal computergestuurde prototyping machines waarbij mensen worden uitgenodigd om zelf dingen te ontwerpen en ideeën om te zetten naar tastbare producten door middel van verschillende technieken. Hierbij wordt het openlijk delen van ontwerpen en ideeën aangemoedigd. We beschikken bijvoorbeeld over 3D printers, een lasercutter, plotters, robotica en programmeerapparatuur die toegankelijk is voor iedereen: van jeugd tot makers.

Om voldoende focus te kunnen houden op de essentie van zowel persoonlijke ontwikkeling (doorontwikkelen programmering en vestigingen) als het bieden van technieeducatie in het Fablab hebben we ervoor gekozen technieeducatie om te vormen tot een eigen programmalijn.

De komende jaren hebben we de volgende doelen:

- We continueren de **openjeugdlabs** en de **talentontwikkelklas** (Code Crew) om de jeugd te blijven enthousiasmeren voor techniek. Daarbij doen we op basis van de evaluatie een aantal aanpassingen zodat de workshops voor meer kinderen toegankelijk zijn.
- We intensiveren het uitrollen van de **Makerkar**. Dit is een compact en mobiel Fablab dat kan rouleren langs scholen, bibliotheken, dorpshuizen enz. Op basis van de evaluatie besluiten we tot het wel of niet opstarten van een tweede Makerkar.
- We bieden doorlopende **leerlijnen** aan intrinsiek gemotiveerde kinderen (verdieping op Open Jeugdlabs) om ze te specialiseren tot apparaat-deskundige binnen het Fablab (Fab-expert).
- We versterken de verbinding met het **bedrijfsleven** zodat we bedrijven middels vraagstukken te verbinden aan zowel het Fablab (grotere vraagstukken, meerdaagse activiteit) als aan het onderwijs (kleinere vraagstukken, eendaagse activiteit).
- We intensiveren het vermarkten van een pakket aan **technologie workshops** om scholen te ondersteunen en verder vorm te geven aan Samenwerking Techniek Onderwijs (STO).
- We zetten in op meer exposure / **naamsbekendheid** van het Fablab. Dit doen we onder andere door onze reguliere kanalen uit te breiden en ons netwerk in te zetten als ambassadeurs.
- We benutten de kennis van de wereldwijde Fablab **community** beter door eigen workshops te delen en ook de kennis van anderen meer te benutten om meer synergie te bereiken.
- We **faciliteren** anderen (bijvoorbeeld start-ups, hobbyisten en andere geïnteresseerden) in het gebruik van onze apparatuur. Hierdoor benutten we de beschikbare apparatuur beter en ook dit biedt ons kansen om kennis uit te wisselen en ons netwerk verder te verbreden.

4. DE MAATSCHAPPELIJK EDUCatieve BIBLIOTHEEK

De afgelopen jaren hebben we sterk in gezet op het verbreden en versterken van de organisatie. Zoals ook blijkt uit de landelijke ontwikkelingen wordt een landelijk netwerk van bibliotheken als een belangrijke voorwaarde gezien om de samenleving te kunnen ondersteunen. De maatschappelijke educatieve Bibliotheek draagt met haar brede dienstenaanbod bij aan ontwikkeling binnen een laagdrempelige omgeving, waarbij inwoners kunnen verblijven, werken, leren en ontmoeten. We streven daarbij naar een duurzame organisatie: een blijvende, toekomstbestendige organisatie, die in staat is tijdig in te spelen op (maatschappelijke) ontwikkelingen.

Organisatie, bedrijfsvoering en samenwerking

In het lokale, regionale en provinciale netwerk zoekt Stichting Openbare Bibliotheken Hardenberg de verbinding met diverse partners. We streven ernaar om op deze manier bij te dragen aan een stevig netwerk, waarbij de partijen elkaar versterken en het resultaat groter is dan de som der delen. Voorbeelden hiervan zijn de Infohuizen, de samenwerking met het onderwijs en het sociale domein, het Fablab met de Regiodeal en Cultuurkoepel Vechtdal met het maatschappelijk domein en jongerenwerk. Daarnaast versterken we de samenwerking met andere bibliotheekstichtingen in de regio.

Bedrijfsvoering

Met diverse tools en verkregen gegevens vanuit klantonderzoeken, gemeentelijke gegevens, cijfers vanuit de KB en diverse monitors hebben we de beschikking over cijfers die we in kunnen zetten om resultaatgericht te kunnen werken. Ook kunnen we gebruik maken van effect- en impactmetingen.

Voor het realiseren van een toekomstbestendige organisatie hebben we de komende jaren de volgende doelen:

- De samenwerking intensiveren met relevante lokale organisaties
- De samenwerking met de omliggende bibliotheekstichtingen intensiveren
- Het werven, binden en verder professionaliseren van vrijwilligers
- Het inzetten van effectmetingen waar mogelijk

Toekomstbestendigheid

Bibliotheken hebben een steeds belangrijkere rol in de maatschappij. Dit wordt vanuit de landelijke en provinciale en gemeentelijke overheden erkend. Positieve gevolg daarvan is dat er vanuit die organen financiële middelen worden toegekend aan bibliotheken. Te denken valt aan de SPUK gelden, Toekomstkracht, NPO gelden, IDO gelden, subsidies ten behoeve van de Bibliotheek op School en Boekstart in de Kinderopvang. De verwachting is dat deze middelen de komende jaren toegekend zullen blijven. De afnemende leesvaardigheid en de dreigende laaggeletterdheid is een feit. De Bibliotheek, als maatschappelijke educatieve partner, heeft hier een belangrijke rol.

Toekomstkracht

De provincie Overijssel stelt incidentele middelen ter beschikking om de kwaliteit van de bibliotheken in Overijssel verder te versterken en zo bij te dragen aan de ontwikkeling van een netwerk van toekomstbestendige bibliotheken. Een belangrijke voorwaarde voor deze financiering is dat er cofinanciering van de gemeente plaatsvindt en dat er de komende jaren niet verder bezuinigd wordt op de bibliotheekfunctie. Ook Stichting Openbare Bibliotheken Hardenberg heeft gekeken waar kansen liggen in dit traject.

Een belangrijk aspect hierbij is het uitgangspunt van de gemeente Hardenberg dat iedereen de kans krijgt mee te doen. De samenleving staat centraal en dat vraagt van de lokale overheid om goed aan te sluiten bij maatschappelijk initiatieven en passend kernenbeleid. De Bibliotheek kan met haar dienstverlening hieraan bijdragen.

Door het karakter van ons verzorgingsgebied kent de Bibliotheek op dit moment 11 vestigingen met verschillende karakters:

- 2 grote bibliotheken: Hardenberg en Dedemsvaart
- 4 volwaardige vestigingen: Balkburg, Bergentheim, Gramsbergen en Slagharen
- 5 servicepunten: Kloosterhaar, Lutten, Sibculo, De Krim en Mariënberg
- Groot landelijk gebied waarbij de afstand tot de Bibliotheek groot is

Het bedienen van deze vestigingen in al hun nuances vraagt veel van de organisatie. Daarnaast is de vraag of de huidige invulling van onze plaatselijke dienstverlening wel voldoende aansluit bij de veranderende behoeften en/of kenmerken van de inwoners. Vandaar onze wens om dit nog eens goed tegen het licht te houden met het oog op de toekomst. We willen dat niet alleen doen, maar samen met de inwoner en met partners in de gemeente.

Doel is om onze organisatie en functies goed te verankeren in de samenleving door:

1. Het Huis van de Samenleving te zijn
2. Samen te werken met externe organisaties om (beter) in contact te komen met onze inwoners c.q. relevante doelgroepen

Hiertoe wordt nu, in samenspraak met gemeente en andere partners, een aanvraag in het kader van de regeling Toekomstkracht, voorbereid. Mocht deze gehonoreerd worden, dan wordt de uitwerking daarvan een belangrijk onderwerp in deze beleidsperiode. Ook de uitkomsten kunnen leidend zijn voor nog te nemen besluiten en kunnen leiden tot bijsturen van onze genoemde doelstellingen. Uiteraard zal dit proces in afstemming met gemeente en partners worden vormgegeven.

Zorgplicht

Middels een aanpassing van de Bibliotheekwet wordt de huidige bevorderingstaak van gemeenten en provincies in 2025 omgezet in een zorgplicht. Bibliotheken en Provinciale Ondersteuningsinstellingen (POI's) kunnen hierop met hun gemeenten en provincies voorsorteren, door gezamenlijk plannen te maken over het herstellen, versterken en het toekomstgericht maken van bibliotheekvoorzieningen. Het ministerie ziet een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening daarbij als een goed bereikbare openbare Bibliotheek die de hele breedte aan maatschappelijke bibliotheekfuncties aanbiedt en daarmee van belang is voor de lokale gemeenschap. Wij gaan de komende beleidsperiode graag verder met de gemeente in gesprek over de wederzijdse ambities en mogelijkheden om hier tijdig concrete invulling aan te geven.

5. TOT SLOT

Zoals blijkt uit het bovenstaande hebben we grote ambities. We zijn trots op wat we al neer hebben kunnen zetten en wat we al realiseren vanuit onze organisatie. We geloven in de kracht van onze brede dienstverlening en zien volop kansen om de brede maatschappelijke educatieve Bibliotheek nog meer vorm te geven.

Educatie, (Persoonlijke) Ontwikkeling, Talentontwikkeling, Cultuur- en Technieeducatie hebben onze focus, zodat de burger in de maatschappij volwaardig mee kan doen!

